

Μια περιδιάβαση στην κατεχόμενη Κυθρέα μας

Στις 23 Απριλίου 2003 άνοιξαν τα οδοφράγματα που οδηγούν στην άληη μισή, τη σκλαβωμένη μας πατρίδα. Ήταν μια μεγάλη ευκαιρία για μένα να περπατήσω στα στενά σοκάκια της κατεχόμενης Κυθρέας, στο χωριό του πατέρα μου. Στην ίδια ηλικία του πατέρα μου, τότε που έφευγε με τη βία, τώρα εγώ στα δώδεκα μου χρόνια, θα είχα την ευκαιρία σαν απλός επισκέπτης να δω και να γνωρίσω την πατρώα γη, μα και να ζήσω έστω και για λίγο με το δικό μου παιδικό κόσμο, τα παιδικά χρόνια της ειρήνης, να δω από κοντά την ομορφιά και την αγριάδα του τοπίου.

Η Κυθρέα βρίσκεται στην επαρχία Λευκωσίας, σε απόσταση από αυτήν οχτώ με δέκα χιλιόμετρα, βορειοανατολικά της. Κάτι που κάνει πολύ ξεχωριστό το χωριό αυτό, είναι η θέση του, βρίσκεται δηλαδή μέσα στις ρίζες, ή αλλιώς στους πρόποδες της οροσειράς του Πενταδακτύλου. Το όνομά του το πήρε από τον ιδρυτή της, βασιλιά Χύτρο, που ήρθε εδώ το 1200 π.χ., μετά τον Τρωικό πόλεμο και εγκατέστησε το βασίλειό του. Από τότε μέχρι τη μέρα του ξεριζωμού, η Κυθρέα κατοικείτο από Έλληνες Κύπριους.

Η κωμόπολη ήταν γνωστή από τους τριάντα δύο μύλους, που άλεθαν το σιτάρι, που έφερναν εδώ οι γεωργοί της Μεσαορίας. Οι αλευρόμυλοι αυτοί δούλευαν με τη δύναμη του νερού,

του ξακουστού κεφαλήβρυσου της Κυθρέας. Επίσης γνωστή ήταν και για τα ελαιόδεντρά της. Ο χρυσοπράσινος κάμπος της της χάριζε μια απίστευτη ομορφιά.

Μου προκάλεσε έκπληξη η μεγάλη της έκταση. Το χωριό απλώνεται σε μια έκταση πέντε-έξι τετραγωνικών χιλιομέτρων. Ξεκινά από τον κάμπο και καταλήγει στα πόδια του Πενταδάκτυλου. Χωρίζεται σε επτά ενορίες, δύο από τις οποίες, η Χαρδακιώτισσα και η Συρκανιά, είναι αμφιθεατρικές. Από αυτές μπορείς να διακρίνεις όλη τη πρωτεύουσα, ειδικά τις βραδινές ώρες, που τα φώτα τα πολύχρωμα μοιάζουν μ' έναν έναστρο επίγειο ουρανό. Μέσα από τις διηγήσεις του πατέρα μου καταλαβαίνω τη μαγεία της νύχτας, αληθιά και τη μαγεία του ίδιου του χωριού. Ήταν ένα χωριό γεμάτο ζωή. Γεμάτο δέντρα, πανέμορφα και παράξενα λουλουδιόδια, ένα χωριό με μέρη γνωστά κι αγαπημένα, μα και μέρη απάτητα, μυστικά των ανταρτών του απελευθερωτικού αγώνα, και των πιστορικάδων που ανέμελοι παίζανε και εξερευνούσαν την περιοχή. Γειτονιές γεμάτες γέλια και χαρά, εκκλησίες χτισμένες με μεράκι και μεγαλοπρέπεια αρχοντοπούλης, να στέκουν καμαρωτές κι αγέρωχες στο χρόνο και στην εγκατάλειψη. Τα χρόνια της σκλαβιάς τους είχαν για συντροφιά το γάργαρο νερό του κεφαλήβρυσου, ώσπου στέρεψε κι αυτό. Το νερό που κυλούσε

από ψηλά χωρίς σταματημό και που ανάθρεψε δέντρα και ανθρώπους. Το νερό, την πηγή ζωής σε τούτο τον τόπο. Τον τόπο τον παραδεισένιο, με τους εργατικούς και φιλοπρόοδους κατοίκους, τους τσοπάνηδες, που σε χαιρετούσαν σαν πέρναγαν από κοντά σου.

Τώρα, όλα αυτά τα όμορφα και ωραία έσβησαν σιγά - σιγά σαν διασχίζαμε το χωριό. Παντού μια ερημιά, πυκνή και αδιόρθωτη ξηρασία. Σπίτια ακατοίκητα και εγκαταληθειμμένα, εκκλησίες ερειπωμένες, καταστρεμμένες σαν γέρικες από την κατοχή, μα με το κεφάλι ψηλά να καρτερούν τον ψαήμό μας. Τα βατράχια δεν ακούγονται πια ίσως γιατί χάθηκαν κι αυτά μαζί με το νερό. Που και που καμιά γριούλα συναντάς, να σε χαιρετά από καχυποψία παρά από αγάπη και καλοσύνη.

Τα μόνα σπίτια που κατοικούνται είναι τα σχετικά καινούργια, και αυτά με την ξεχωριστή αρχιτεκτονική τους. Τα πηλοσιόσπιτα κρύβουν μέσα τους μια μεγαλοπρέπεια από αρχαία Αθήνα, με κορινθιακούς κίονες, αετώματα, επιβλητικές σκαλιστές πόρτες και διάφορα μοτίβα της εποχής.

Οι έξι εκκλησίες, όπως είπα προηγουμένως, κατεστραμμένες, αλλιά πανέμορφες. Οι περισσότερες μετατράπηκαν σε τζαμιά. Απ' έξω να βλέπεις μια εκκλησία με κλασική αθηναϊκή αρχιτεκτονική, με γοτθικό ρυθμό, με σκαλιστά καμπαναριά, και με γλυπτούς αγγέλους, στοιχεία που θυμίζουν χρι-

στιανισμό, και εσωτερικά να αντικρίζεις στοιχεία μουσουλμανισμού, με όλα τα χαρακτηριστικά ενός τεμένους.

Οι δρόμοι του χωριού, ασφαλιστρομένοι και φιδίσιοι όπως τους αφήσαμε, χωρίς όμως μια συντήρηση από τότε που φύγαμε. Ο δρόμος που μου έκανε εντύπωση είναι αυτός που σ' οδηγεί στο νεκροταφείο της Χαρδακιώτισσας. Είναι φτιαγμένος με κάθετα τοποθετημένες, γυαλιστερές πέτρες.

Τα νεκροταφεία, όλα συλημένα και χορταριασμένα. Οι τάφοι των νεκρών προγόνων, καταστρεμμένοι. Όλα σου θυμίζουν κρανίου τόπο.

Μου δημιουργήθηκε μια ενδόμυχη χαρά που μπόρεσα να δω από κοντά το «μυθικό» για μένα χωριό του πατέρα μου, που τόσα χρόνια το φανταζόμουν. Η χαρά μου όμως αυτή πνίγηκε μέσα στη λύπη γιατί το χωριό που θαύμαζα, δεν θα το έχω για πάντα. Τώρα δεν είναι Ελληνικό, το κρατούν για τριάντα χρόνια οι εισβολείς Τούρκοι. Εύχομαι πολύ σύντομα να επιστρέψουμε πίσω και όλοι μαζί οι Κυθρεώτες να ανοικοδομήσουμε το χωριό και να κτυπήσουμε χαρμόσυνα τις καμπάνες των εκκλησιών μας.

Στυλιανός Μάριου Πετάση

*Μαθητής της Α' τάξης του Γυμνασίου
Αγίου Αθανασίου Λεμεσού*